

УДК 343.102

І.І. МИТРОФАНОВ

кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

ПРОБЛЕМИ ПРОПУСКУ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ

Анотація. В статті аналізуються питання процесуальних строків в контексті досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень. Досліджується поняття «розумності» кримінально-процесуальних строків. Акцентується увага на тому, що закінчення строків реалізації права робить неможливим його використання носієм цього права. Констатується необхідність закріплення у нормах Кримінального процесуального кодексу України правила, у відповідності з яким при недотриманні встановленого законом строку на здійснення процесуального права втрачається можливість використання процесуального права та анулюються дії, вчинені після закінчення строку.

Ключові слова: кримінальне провадження, процесуальний строк, розумний строк, принцип розумності строків кримінального провадження, строки розгляду кримінального провадження.

Постановка проблеми. У сучасному кримінальному провадженні процедурні строки відіграють величезну практичну роль, оскільки упорядковують і організують діяльність всіх сторін кримінального провадження. Дозволяють процедурно визначити часові межі притягнення осіб, які вчинили кримінальні правопорушення до кримінальної відповідальності. Крім того, наявність строків у кримінальному провадженні визнається однією з найголовніших платформ для реалізації всіх основних засад, перерахованих у главі 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК). Установлення жорстких процесуальних строків забезпечує своєчасний захист прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, швидке та дієве його розслідування і судовий розгляд.

Статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантується право кожного на розгляд справи незалежним і безстороннім судом, створеним на підставі закону, у «розумні строки» без невиправданої затримки. Саме тому при регулюванні цієї чи іншої дії (рішення) законодавець чітко встановив і строки на їх проведення (прийняття). Це пов'язано з тим, що процесуальна діяльність є особливою сферою суспільних відносин, де термін покликаний служити часовим обмежником.

Актуальність аналізу проблем процесуальних строків безсумнівна з точки зору набрання чинності КПК України 2012 року, який суттєво відрізняється від Кримінально-процесуального Кодексу 1960 року, у тому числі і регламентацією строків кримінального провадження. Чинний КПК

України справедливо критикується як вченими, так і слідчими, прокурорами, суддями, іншими практичними працівниками. В цей час Верховною Радою України активно проводиться гармонізація законодавства України із законодавством країн Європейського Союзу, оскільки в цьому виникла нагальна необхідність з урахуванням сформованих сучасних політичних реалій. Проте слід зазначити, що цей процес досить складний і викликає неоднозначні думки вітчизняних вчених.

У юридичній літературі проблема процесуальних строків досліджувалася у роботах Л.М. Васильєва, І.В. Глоуюка, А.П. Гуляєва, С.О. Заїки, В.Г. Клочкова, Є.Г. Коваленка, Т.Л. Корепанової, О.М. Ларіна, В.Т. Малярєнка, Г.Я. Мацьків, О.Р. Михайленка, В.В. Рожнової, В.Т. Томіна, С.Б. Фоміна, Г.В. Юркової, Р.Х. Якупова та інших. Проте вважати питання процесуальних строків вирішеними сьогодні не уявляється можливим. Це пов'язано з тим, що практика стикається з проблемами порушення строків на проведення процесуальних дій або на досудове розслідування, а процесуальний закон у цьому випадку не дає визначення алгоритму їх розв'язання.

Викладення основного матеріалу. Відповідно до пункту 14 частини 1 ст. 92 Конституції України — судочинство, організація і діяльність прокуратури, органів досудового розслідування, а відтак і строки досудового слідства визначаються виключно законами. Пункт 5 ч. 1 ст. 3 КПК України визначає досудове розслідування як стадію кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального

акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Відповідно до ч. 1 ст. 116 КПК України процесуальні дії мають виконуватися у встановлені цим Кодексом строки. Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 219 КПК України досудове розслідування повинно бути закінчено протягом двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину. Стаття 283 КПК України встановлює правило, відповідно до якого особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження. Прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: 1) закрити кримінальне провадження; 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Аналіз зазначених положень КПК України та визначення, що міститься у п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК, дає підстави до висновку, що досудове розслідування, тобто його строк вираховується з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину до дня направлення до суду обвинувального акта. Однак непоодинокими є випадки, коли прокурором обвинувальний акт до суду направляється після закінчення двомісячного строку і КПК з цього приводу не встановлює правових наслідків пропущення процесуальних строків. Хоча у такому разі суд мав чітко визнавати строк звернення прокурора до суду пропущеним, а отже, таким, що

підлягає поновленню у встановленому КПК України порядку.

Таке звернення є одночасно і правом прокурора, оскільки відповідно до п.п. 9, 14 ч. 2 ст. 36 КПК України, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, він уповноважений (офіційно надане прокурору законодавцем право діяти — І.М.) приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК, у тому числі щодо закриття кримінального провадження та продовження строків досудового розслідування за наявності підстав, передбачених КПК, а також звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, і обов'язком, встановленим п. 3 ч. 2 ст. 283 КПК України. Так, прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: 1) закрити кримінальне провадження; 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ч. 2 ст. 283 КПК України).

Крім того, згідно з ч. 6 ст. 36 КПК України Генеральний прокурор України, перший заступник, заступники Генерального прокурора України, прокурори Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, прокурори міст і районів, районів у містах, міжрайонні та спеціалізовані прокурори, їх перші заступники і заступники при здійсненні нагляду за додержанням законів під час про-

ведення досудового розслідування мають право скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих та підпорядкованих прокурорів у межах строків досудового розслідування, передбачених ст. 219 КПК України.

Відповідно до міжнародних договорів України строки досудового розслідування повинні бути розумними. Підпунктом «с» п. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року передбачено, що кожен має право при розгляді будь-якого пред'явленого йому кримінального обвинувачення бути судимим без невиправданої затримки. Згідно з пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року кожен при вирішенні питання щодо його цивільних прав та обов'язків або при встановленні обґрунтованості будь-якого кримінального обвинувачення, висунутого проти нього, має право на справедливий і відкритий розгляд упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом [1].

Поняття «розумний строк досудового слідства» є оціночним, оскільки залежить від багатьох чинників. Критерії для визначення розумності строків кримінального провадження закріплені у ч. 3 ст. 28 КПК України. До них зокрема належать: 1) складність кримінального провадження, яка визначається з урахуванням кількості підозрюваних, обвинувачуваних та кримінальних правопорушень, щодо яких здійснюється провадження, обсягу та специфіки процесуальних дій, необхідних для здійснення досудового розслідування тощо; 2) поведінка учасників кримінального провадження; 3) спосіб здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень. Але за будь-яких обставин строк досудового розслідування не повинен пере-

вищувати меж необхідності. Досудове слідство має бути закінчено без порушення права на справедливий судовий розгляд і права на ефективний засіб захисту, що передбачено статтями 6, 13 Конвенції про захист прав людини та основних свобод [1].

Тлумачний словник української мови однокорінні слова «розум», «розумний» визначає через здатність людини мислити, відображати і пізнавати об'єктивну дійсність. Розумний — який має ясний розум; який керується розумом, виконується з розумом. Рішення (на противагу почуттю) людина приймає, керуючись своїм інтелектом і здоровим глуздом [2, с. 1268-1269]. Тобто, строки в процесуальному значенні повинні бути обґрунтовані та логічні.

Розумний строк кримінального провадження є логічно обґрунтованим і таким, що не суперечить положенням кримінального процесуального закону, періодом часу, протягом якого сторона, інший учасник кримінального провадження та суд зобов'язані виконати певні дії, розслідувати і розглянути кримінальне провадження, а відповідні компетентні органи забезпечити примусове виконання судового акта, що набрав чинності.

Строки, встановлені нормами КПК України, обов'язкові для суду, сторін та інших учасників кримінального провадження, оскільки визначають тривалість кожної стадії провадження або час, протягом якого має бути виконана процесуальна дія (наприклад, строк оскарження ухвали суду в апеляційному чи касаційному порядку; строк проведення досудового розслідування і т.п.). Визначаючи тривалість таких строків, законодавець керувався принципом розумності (ст. 28 КПК України). Отже, і самі строки, установлені законом, потрібно розгля-

дати як розумні. Крім того, законодавець, визначаючи ті чи інші стадії, не вказує граничних строків. Наприклад, стаття 318 КПК України, що регламентує строки і загальний порядок судового розгляду, у частині першій містить положення, відповідно до якого судовий розгляд має бути проведений і завершений протягом розумного строку.

Що ж стосується строків, що визначаються судом чи прокурором для виконання окремих процесуальних дій (наприклад, строк для усунення недоліків надісланого до суду обвинувального акта, строк для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження або строк продовження досудового розслідування), то і вони повинні відповідати суті та змісту принципу «розумності» строків. Визначаючи за своїм розсудом тривалість цих строків, суд (прокурор) повинен орієнтуватися на загальні строки, установлені законом для розгляду кримінального провадження, і одночасно враховувати складність справи, кількість учасників процесу, можливі труднощі в збиранні і дослідженні доказів тощо. При вирішенні питання про розумність чи нерозумність строку провадження, слід ураховувати й обставини, унаслідок яких процес може затягтися з об'єктивних причин (хвороба чи смерть сторони провадження; дія непереборної сили; воєнні дії; розшук обвинувачуваного тощо. Проте у разі, якщо строки розгляду кримінального провадження порушені через зайнятість судді (слідчого, прокурора) в іншому процесі, хворобу судді чи задоволення суддею явно необґрунтованих клопотань, що спричинили відкладення розгляду кримінального провадження на тривалий строк, або розгляд кримінального провадження кількаразово відкладався через його неефективну підготовку, то

навіть чи порушення строку розгляду кримінального провадження можна визнати розумним. Така робота суду, що призводить іноді до багатомісячної, а в окремих випадках й багаторічної судової тяганині, є показником поганої організації і низкою культури кримінального провадження, що свідчить про зневажливе ставлення суду до учасників процесу. Тому і строк розгляду кримінального провадження не може вважатися розумним.

Аналіз практики Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ) показав, що розглядаючи скарги заявників на рішення національних судів різних держав, названий ЄСПЛ у першу чергу звертає увагу на строк розгляду кримінального провадження в національних судах і лише потім на інші недоліки кримінального провадження. І якщо час судового розгляду кримінального провадження в національному суді був занадто великим, ЄСПЛ, як правило, визнає національний суд винним у порушенні розумних строків незалежно від причин. Так, ЄСПЛ встановив порушення права на ефективний засіб юридичного захисту в контексті неможливості оскарження недотримання розумних строків провадження (Рішення «Вергельський проти України» [3], Рішення «Меріт проти України» [4], Рішення «Іванов проти України» [5] тощо). Наприклад, у Рішенні «Іванов проти України» ЄСПЛ нагадав, що, оцінюючи розумність тривалості проваджень у справі, потрібно брати до уваги особливі обставини справи та критерії, викладені в практиці Суду, зокрема складність справи, поведінку заявника та відповідних органів, а також важливість справи для заявника. Крім того, ЄСПЛ зазначив, що, зважаючи на обставини справи, загальну тривалість провадження, а також дворазовий перегляд

справи, Суд вважає, що тривалість провадження була надмірною і такою, що не відповідає вимозі розумного строку. Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції [5]. У Рішенні «Вергельський проти України» ЄСПЛ вказав на те, що стаття 13 гарантує наявність ефективного засобу юридичного захисту у відповідному національному органі у зв'язку зі скаргою на порушення вимоги пункту 1 статті 6 стосовно розгляду справи упродовж розумного строку. Суд послався на свій висновок у справі Меріта про відсутність ефективного і доступного засобу юридичного захисту, передбаченого національним законодавством стосовно скарг, пов'язаних із тривалістю кримінального провадження [3].

Оцінювати розумну тривалість строку кримінального провадження повинні як прокурор, під керівництвом якого проводиться досудове розслідування кримінального провадження, суд, що його розглядає, так і суд, що згодом може розглядати вимогу зацікавленої особи щодо компенсації за порушення розумного строку. Безсумнівною є той факт, що з метою точного і правильного вирішення питання про розумність строку і розміри компенсації за його порушення суд (слідчий, прокурор) має керуватися однаковими критеріями. З урахуванням цих критеріїв суд, що розглядає кримінальне провадження, (слідчий, прокурор) має так організувати свою роботу стосовно підготовки його до судового розгляду і сам судовий розгляд (розслідування кримінального провадження), щоб не порушувати принцип розумності.

Процесуальні строки, установлені законом, бувають загальними і спеціальними. Визначаючи їхню тривалість, законодавець завжди керується принципом розумності, у

зв'язку з чим ці строки також слід вважати розумними. Їхня розумність підтверджується здоровим глуздом законодавця, його прагненням задовольняти потреби суспільства у швидкому, ефективному і справедливому правосудді. Основними факторами, що впливають на встановлення тривалості загальних і спеціальних строків, є складність кримінальних проваджень, ступінь юридичної грамотності сторін, а також професійна кваліфікація суддівського корпусу (слідчих, прокурорів). Так, загальний строк розслідування кримінальних проваджень в два місяця установлений для злочинів, один місяць — для кримінальних проступків. Причина настільки короткого строку полягає в тому, що розслідування кримінальних проступків зазвичай не вимагає проведення всієї сукупності слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Злочини ж залежно від тяжкості та складності об'єктивної сторони вимагають більш скрупульозного дослідження обставин провадження з використанням результатів проведення всіх процесуальних дій, в тому числі й негласних слідчих (розшукових) дій. З цієї причини для розслідування злочинів законодавець порадив розумним установити більш тривалі строки.

Що ж стосується спеціальних строків, закріплених у КПК, то вони, як правило, коротше загальних. Так, стаття 474 КПК України встановлює загальний порядок судового провадження на підставі угоди. Якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду, тобто загальний строк досудового розслідування може бути на законних підставах суттєво скоротитися. Прокурор має право відкласти направлення до суду обви-

нувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або завершення проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені зі спливом часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду в затвердженні угоди.

Слід також наголосити на тому, що від дотримання процесуальних строків, визначених законом, залежить подальше вирішення кримінального провадження, а отже, забезпечення не тільки виконання завдань КПК, але й справедливості правової процедури кримінального судочинства. Порушення процесуальних строків може спричинити визнання прийнятих рішень недійсними, а отриманих доказів таким, що не мають юридичної сили, а також установлену законом відповідальність винних.

Отже, актуальність проблем визначення процесуальних строків обумовлюється такими факторами: 1) проведення і поглиблення реформи кримінальної юстиції; 2) необхідність осмислення і виявлення специфіки сучасного національного кримінально процесуального законодавства і практики його застосування; 3) потребою в теоретичних обґрунтуваннях пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства; 4) необхідністю узгодження теоретичних розробок у сфері кримінального процесуального законодавства і правозастосовної практики щодо визначення та правової регламентації процесуальних строків.

Кримінальний процесуальний закон, не визначаючи правових наслідків пропущення процесуальних строків, регламентує порядок оскарження недотримання розумних строків у досудовому розслідуванні. Так, у випадках, коли

підозрюваний, потерпілий вважають, що слідчий, прокурор не дотримуються вимог розумності строків кримінального провадження під час досудового розслідування, відповідно до ч. 1 ст. 308 КПК мають право оскаржити це прокурору вищого рівня.

Крім того, КПК передбачає можливість поновлення процесуального строку. Так, згідно з ч. 1 ст. 117 КПК України пропущений із поважних причин строк повинен бути поновлений за клопотанням заінтересованої особи ухвалою слідчого судді, суду. Строк не вважається пропущеним, якщо скаргу або інший документ здано до закінчення строку на пошту або передано особі, уповноваженій їх прийняти, а для осіб, які тримаються під вартою або перебувають у медичному чи психіатричному стаціонарі, спеціальній навчально-виховній установі, — якщо скаргу або інший документ подано службовій особі відповідної установи до закінчення строку (ч. 1 ст. 116 КПК України). Тому логічним було б визначити наслідки пропущення процесуальних строків.

Стаття 412 КПК України серед підстав скасування судового рішення не містить вказівки на пропущення процесуальних строків. Тобто відповідно до положень чинного КПК пропуск строків не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, оскільки, на думку законодавця, не перешкоджає чи не може перешкоджати суду ухвалити законне та обґрунтоване судове рішення. Хоча за загальним правилом пропуск строку без поважної причини має позбавляти сторони кримінального провадження права на виконання відповідної процесуальної дії. Власно кажучи, саме для цього законодавцем встановлена можливість поновлення пропущеного строку, а також продовження відсутнього.

Відповідно до ч. 2 ст. 230 КПК Молдови у разі, якщо для здійснення процесуального права передбачений певний строк, недотримання цього строку спричиняє втрату процесуального права і анулювання дії, вчиненої після закінчення строку [6]. Згідно зі статтею 56 КПК Республіки Казахстан визначено, що процесуальні дії, вчинені учасниками процесу після закінчення строку, вважаються недійсними [7]. Частина 1 стаття 51 КПК Туркменістану встановлено правило, згідно з яким процесуальні дії, виконані після закінчення строку, вважаються недійсними [8].

Такий підхід у законодавстві цих країн пов'язаний з тим, що наявність процесуальних строків повинна дисциплінувати всіх учасників кримінального провадження, зобов'язувати їх вчасно виконати певні дії. Дотримання процесуальних строків є одним з показників дотримання законності на стадії досудового розслідування і судового розгляду конкретного кримінального провадження.

Наслідки пропуску процесуальних строків мають розрізнятися залежно від того, ким допущений пропуск — слідчим, прокурором, слідчим суддею, суддею (судом), державним виконавцем, сторонами кримінального провадження та особами, які беруть участь у кримінальному провадженні, особами, які не беруть участь у кримінальному провадженні. Разом з тим закінчення строків реалізації права унеможливорює його використання носієм цього права. Не спричиняє припинення обов'язку закінчення строку його виконання. Обов'язкова процесуальна дія повинна бути виконана і після закінчення строку. Пропуск строку виконання обов'язку, на відміну від пропуску строку реалізації права, спричиняє застосування до осіб, які

пропустили строк, дисциплінарних стягнень, заходів забезпечення кримінального провадження [9, с. 169].

Висновки. Таким чином, принцип законності кримінального провадження вимагає приведення певних неузгодженостей кримінально-процесуального встановлення та регламентації строків щодо правових наслідків їх недодержання. Задля цього потребується внесення змін до норм чинного КПК.

Пропонується статтю 116 КПК України назвати «Процесуальні наслідки недодержання процесуальних

строків» та доповнити її частинами другою і третьою такого змісту:

«2. У разі, якщо для здійснення процесуального права встановлений цим Кодексом строк, його недотримання спричиняє втрату процесуального права і анулювання дії, вчиненої після закінчення строку.

3. У разі, якщо недодержаний процесуальний строк виконання обов'язку, особи, які пропустили строк, притягуються до дисциплінарної відповідальності. Закінчення строку виконання обов'язку не спричиняє його припинення.».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) // Рішення Конституційного Суду від 30.01.2003 № 3-рп/2003 // Офіційний вісник України. — 2003. — № 6. — Ст. 245.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., доп. та CD) / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел.]. — К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. — 1736 с. : іл.
3. Справа «Вергельський проти України» (Заява № 19312/06) : Рішення Європейського суду з прав людини від 12.03.2009 // Офіційний вісник України. — 2009. — № 93. — Ст. 3200.
4. Справа «Меріт проти України» (заява № 66561/01) : Рішення Європейського суду з прав людини від 30.03.2004 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 30, том 2. — Ст. 2059.
5. Справа «Іванов проти України» (Заява № 15007/02) : Рішення Європейського суду з прав людини від 7 грудня 2006 року // Офіційний вісник України. — 2007. — № 23. — Ст. 960.
6. Уголовно-процесуальний кодекс Республіки Молдова от 14.03.2003 // Monitorul Oficial. — 2003. — № 104-110. — Ст. 447.
7. Уголовно-процесуальний кодекс Республіки Казахстан от 13 декабря 1997 года № 206-I // Ведомости Парламента Республики Казахстан. — 1997. — № 23. — Ст. 335.
8. Уголовно-процесуальний кодекс Туркменістана, утверджений Законом Туркменістана от 18 апреля 2009 года // Ведомости Меджлиса Туркменістана. — 2009. — № 2. — Ст. 29.
9. Кримінальний процес : підручник / за ред. Ю.М. Грошевого та О.В. Капліної. — Х. : Право, 2010. — 608 с.

Митрофанов И.И.

Проблемы пропуска процессуальных сроков.

Аннотация. В статье анализируются вопросы процессуальных сроков в контексте досудебного расследования и судебного рассмотрения уголовных производств. Исследуется понятие «разумности» уголовно-процессуальных сроков. Акцентируется внимание на том, что окончание сроков реализации права делает невозможным его использование носителем этого права. Констатируется на необходимости закрепления в нормах Уголовного процессуального кодекса Украины правила, в соответствии с которым при несоблюдении установленного законом срока на осуществление процессуального права утрачивается возможность использования процессуального права и аннулируются действия, совершенные после окончания срока.

Ключевые слова: уголовное производство, процессуальный срок, разумный срок, принцип разумности сроков уголовного производства, сроки расследования уголовного производства.

Mitrofanov I.

The problems of non-attendance of procedural terms.

Summary. The article deals with the analysis of the problems concerning procedural terms in the context of pre-trial investigation and prosecution of criminal proceedings. It has been studied the concept of «reasonableness» of the criminal and procedural terms. It has been focused on the fact that the expiration of the right realization makes it impossible to use it by the bearer of this law. It has been outlined the necessity for consolidation the rules in the norms of the Criminal Procedure Code; according to this rule the non-compliance with the statutory procedural right the possibility to use the procedural law will be lost and acts committed after the expiration date will be cancelled.

Keywords: criminal proceedings, procedural term, reasonable time, principle of reasonable terms in criminal proceedings, the terms of the investigation of criminal proceedings.

